

Руската пропаганда в българските медии онлайн

(Преди и след войната срещу Украйна)

Димитър Вацов, Фондация за хуманитарни и социални изследвания (ФХСИ)¹

Свободна Европа, 16 май 2022 г.

Настоящото изследване надгражда голямото колективно изследване „Антидемократичната пропаганда в България“, в което бе осъществен анализ на национал-популистката и (про)руска пропаганда в българските медии онлайн за периода 2013-2017 г.² Сегашното изследване обхваща следващите пет години (2018-2022 г.). На анализ са подложени всички онлайн медии и блогове на български език (без социалните мрежи).

1. Наративите (опорните точки) на руската пропаганда в България

През последните години няма съществена промяна в руския пропаганден наратив, чието масирано тиражиране в българските медии започва още в края на 2013 г.³ Все пак ще покажем някои съдържателни вариации във времето: сега (преди и в началото на войната в Украйна) в сравнение с периода след Евромайдана и анексията на Крим (2013-2014 г.)

Липсва и специфична адаптация на руските пропагандни клишета към българския културен контекст – тук се въртят същите опорки, които са в обръщение в официалните руски медии и в руските и проруски медии в другите западни страни. Доколкото има адаптация, тя е само спрямо конкретни политически събития: даването на оръжие на Украйна, спирането на газа, спасяването на българските моряци в Мариупол и др. Разбира се, към общия наратив на руската пропаганда без съпротивление се долепят и онези сегменти от българския национален разказ, които касаят „братята освободители“ и „благодарния български народ“⁴.

Обобщено казано, наративът на руската пропаганда е построен върху **геополитическа конспиративна логика**. В тази логика има **четири основни логически позиции (роли)**, в които попадат различни субекти.

Ето ги:

¹ Настоящото изследване е осъществено със собствени средства от екип на ФХСИ в състав: доц. Милена Якимова, д.с.н. (ФХСИ/СУ), гл. ас. д-р Вероника Димитрова (ФХСИ/СУ), докт. Валентин Вълканов (ФХСИ/НБУ), докт. Любомир Дончев (ФХСИ/НБУ) и проф. д-р Димитър Вацов.

² Изследването е осъществено от екип на *Фондацията за хуманитарни и социални изследвания – София*, а резултатите от него са достъпни на: <https://hssfoundation.org/%d0%b0%d0%bd%d1%82%d0%b8-%d0%bb%d0%b8%d0%b1%d0%b5%d1%80%d0%bb%d0%b0%d0%bd%d0%b8-%d0%b4%d0%b8%d1%81%d0%ba%d1%83%d1%80%d1%81%d0%b8-%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%bd/>

³ https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2020/02/REPORT_PART1_BGN.pdf, с. 46.

⁴ Разбира се, благодарният народ бива противопоставян на правителството: <https://btvnovinite.bg/svetut/mitrofanova-balgarskijat-narod-ne-podkrepja-retorikata-na-pravitelstvoto-sreshtu-rusija.html>

1. Един глобален хегемон-кукловод (колективният Запад, САЩ, НАТО) чрез 2. своите марионетки (брюкселските еврократи и продажните либерални елити в отделните държави) убива суверенитета на европейските народи, поради което 3. Европа загива – тя е жертва. Същият злодей обгражда и дори води война срещу Русия, която също е жертва – само че тя единствена справедливо се съпротивлява, изплува от пепелта и всъщност е спасител на Европа: 4. Русия се възражда.

От въвеждането ѝ в България като общ пропаганден език през 2013 г. тази конспиративна логика е непроменена. Леки съдържателни вариации откриваме в отделните субнаративи, които я изграждат:

1. Ако преди десет години в ролята на **глобалния хегемон-кукловод** сякаш изцяло контекстуално (*ad hoc*) бяха поставяни различни конкретни актьори (САЩ, НАТО, Уолстрийт, Обама, Меркел, Сорос и т.н.), сега метонимичното вариране е стегнато в общ субект – „колективният Запад“ вече е устойчиво пропагандно клише. Освен това краските, с които глобалният злодей бива описван, в повечето случаи от агонистични са се превърнали в антагонистични: вместо да е противник, „колективният Запад“ е **враг**. Антагонизмът е подчертан с новия термин „анти-Русия“, който се отнася на първо място към Украйна (която е „оръжие“ на Запада за сразяване на Русия), но „анти-Русия“ е и целият „колективен Запад“, за когото – особено след инвазията в Украйна – все по-често се казва, че „води война срещу Русия“.⁵ Всъщност войната срещу Украйна не е война срещу Украйна, а срещу Запада, и тя не е започната от Русия, защото сегашната война е само отговор на изначалната война, която Западът отколе води срещу Русия: „Русия никога не започва войни, Русия ги завършва!“⁶
2. **Залезът на Европа** – този (суб)наратив, според който Европа е в културен упадък („заразена с либерализъм“), „заплашена е от мигрантско нашествие“, „Брюксел е марионетка на САЩ“ и пр. – видимо затихва още от 2017 г., но особено отчетливо след 2019 г. Хипотезата ни е, че след Брекзит и консолидацията на общественото мнение в другите страни в подкрепа на ЕС тази опорка става неефективна. Затова тя бива изместена в две посоки: 1. Вместо Европа да бъде третирана с открито пренебрежение (като „марионетка“) и да се обявява нейния неизбежен „разпад“, както беше допреди Брекзит, сега по-ефективно, изглежда, е да се настоява за „суверенитет“ и „неутралитет“ на отделните страни в отношението им към Русия (по отношение на санкции, газови договори, военна помощ за Украйна, разполагане на войски на територията им и пр.). Под „суверенитет“ и „неутралитет“ всъщност се разбира отказ от решителност (т.е. отказ от суверенитет), въздържане от заемане на обща позиция в рамките на колективните съюзи (ЕС и НАТО), съответно **не-противопоставяне на Русия** и „сnižаване“; 2. Обратно, в случаите, в които ЕС и отделни европейски страни и лидери се противопоставят на Русия, те трябва да бъдат охулени, но не снизходително

⁵ Семантичното гнездо, с което бива описван Западът като хегемон-кукловод, и преди преливаше, но сега вече почти напълно се припокрива със специалното семантично гнездо „враговете на Русия“, което бяхме извели отделно при първото изследване.

⁶ https://www.actualno.com/europe/rusija-nikoga-ne-zapochva-vojni-rusija-gi-zavyrshva-news_1717095.html

(като „марионетки“), а като интегрална част от „колективния Запад“, т.е. директно като врагове.

3. **Продажните български елити** – според този наратив това са онези вътрешни „марионетки“, които обслужват интересите на злодея-хегемон: „соросоиди“, „грантаджии“, „джендъри“, „либерастии“, „платени анализатори и политици“, „жълтопаветни протестъри“ и пр. Този пропаганден инструмент не само че първи бе масово тиражиран в българските медии (за дискредитиране на гражданските протести срещу кабината Орешарски през 2013 г.), но до 2017 г. той бележеше най-висок системен ръст. Тъй като е удобно средство за омаскаряване на всякакви вътрешни политически и икономически противници, този наратив бе по-масов от всички останали и се водеше по българския политически календар (а не по руския, както останалите наративи⁷). Сега обаче той, изглежда, бива поддържан инертно, доколкото репертоарът му не бива обогатяван („либерален коментарият“ е единственият нов епитет в този речник, който открихме; „наркомани“ се използва често от руснаците за омаскаряване на Зеленски и сътрудниците му, но още не е навлязло у нас за вътрешна употреба!).
4. **Русия се въздига.** Тук съдържателните иновации са към по-релефно очертаване на образа на самата Русия и най-вече по обостряне на конфронтацията с Украйна и Западния свят.

Най-напред речникът, с който се описва „нарасналата политическа и духовна мощ на Русия“, се консолидира. На мястото на донякъде хаотичните опити руската сфера на духовно и политическо влияние да се мисли през „славянството“, „православието“, „евразийската цивилизация“, „съветския интернационализъм“ и пр., сега пред тях застава „руският свят“ („русский мир“), който ги поглъща. Това се случва и институционално: вместо различни уона-би идеолози (като Дугин, Фурсов и др.) да се конкурират за дефинирането на руското, сега то е идеологически заковано от последна инстанция: лично от Путин⁸. С аргументи за историческо, езиково и етно-културно родство Путин настоява, че московските великоруси, беларусите и малорусите (украинците) са „един народ“, „триединен народ“, „голяма руска нация“. А всичко, което противостои на този народ – включително Украйна, която, „подмамена“ от Запада, се опитва да се откъсне от това родство – е „Анти-Русия“. Съответно всички други народности и изповедания, които гравитират около притегателния център на „триединния народ“, съставляват „многоконфесионалния, многонационален, многолик руски свят“⁹. „Руският свят“ е денотат за империята, която има и по-широка периферия, хинтерланд, който естествено се образува в силовото поле на доминиращия етнос, практически разширен до руска раса („голямата руска нация“, „триединния народ“).

⁷ https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2020/02/REPORT_PART1_BGN.pdf, с. 59.

⁸ <https://www.zemia-news.bg/index.php/svyat-3/91782-%D0%B7%D0%B0-%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B8-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B5.html>

⁹ <https://ria.ru/20220202/mir-1770681278.html>

Разбира се, идеологико-пропагандното стягане на образа на Русия е в пряка корелация с усиляването на **вражеските дискурси**.

Мощта на руското оръжие бива възхвалявана постоянно като специален акцент в последните месеци са руските „хиперзвукови ракети“ и „хиперзвукови летателни апарати“, които са неуловими за западните ПВО системи. В комбинация с темата за ядрените заряди, които хиперзвуковите ракети могат да носят, се пропагандира изначалното военно превъзходство на Русия над Запада, който е обективно обречен на военен разгром. Редом с „обективистичното“ хвалене на руското въоръжение се прокарват и напълно фантастични конспиративни теории като тиражираната многократно в началото на войната: че са открити секретни биологични лаборатории в Украйна, в които ЦРУ е разработвало „етническо биооръжие“, което е способно да поразява единствено и само руснаци¹⁰. Както се вижда, макар генетична теория за руския народ още да не е развита пряко в официалната идеология на Путин, такава класическа нацистка теория се предполага във фейк-новините, произвеждани от официални представители на руското МО.

Наративът, който през 2013-2014 г. отстояваше, че **Крим е руски, а евромайданът е фашистки пуч, оркестриран от Запада**, също е претърпял някои изменения към днешна дата. Силно е отслабнало повторението на опорката, че „Крим е руски“ – явно пропагандистите смятат, че тази битка е спечелена. Евромайданът като конкретна историческа реалия също е отстъпил на заден план, макар „логиката“ на неговата пропагандна обработка да е запазена – сега тя е прехвърлена върху демократично избраното правителство на Зеленски, което хем бива определяно като „нацистки режим“, хем като „послушно оръжие“ на Запада срещу Русия („анти-Русия“). Трябва обаче да се отбележи, че руската пропаганда не е измислила ново основание за обвинението в нацизъм спрямо Украйна. Отново се прибегва до основанията, които бяха търкаляни още от 2013-2014 г.: 1. Че в Евромайдана са участвали десни екстремисти (ултраси), следователно смяната на властта тогава е нацистки преврат; и 2. Че същите екстремисти са влезли през организацията „Десен сектор“ в доброволческите отряди (днес вече редовни батальони) „Азов“ и „Айдар“, следователно не само днешните батальони, но и изобщо въоръжените сили на Украйна (ВСУ) са нацисти. И в двете твърдения има компонент на фактическа истина: да, украински ултраси участваха в Евромайдана, и, да, част от тях формираха ядрото на някогашните доброволчески отряди. Само че тези истини са подложени на нещо, което нарекохме „пропагандна индукция“¹¹: от това, че сме видели един черен лебед, се прави заключение, че „всички лебеди са черни“. От няколко ултраси, участвали в масовите граждански протест, се прави заключението, че всички протестирали тогава граждани са ултраси, нещо повече, и президентите и правителствата, които гражданите вече девет години избират, и те са ултраси - **нацисти**. Същото и за „Азов“ и „Айдар“ – от няколко радикализирани момчета, повечето от които днес загинали, се прави абсурдна екстраполация на „нацизъм“ към ВСУ и към режима в Украйна като цяло. Въпреки че „денацификацията“ стана официална цел

¹⁰ <https://www.bgonair.bg/a/4-world/258365-rusiya-v-laboratorii-v-ukrayna-sa-praveni-opiti-s-koronavirus-pri-lepi>

¹¹ Вацов, Д. (2017). Логика на пропагандата. Втора част. *Критика и хуманизъм*, кн. 48, 2/2017, с. 57.

на руската война в Украйна, все пак официален Кремъл разбира, че тази опорка работи само във вътрешен контекст, а навън издиша. Затова се правят нови и често абсурдни упражнения да се натъкми тази опорка – чрез гимнастики по „юдео-нацизъм“, в които е принуден да участва дори Лавров¹².

Наративът за **санкциите срещу Русия** - които са „вредни“ не само за Русия, но дори са повредни за страните и народите, които под диктата на Вашингтон и Брюксел ги налагат, - се запазва. В контекста на войната срещу Украйна и на безпрецедентното засилване на санкциите покрай нея се появява малка съдържателна иновация: „санкциите са безполезни“ – те не могат да накърнят икономически Русия, която си остава „могъща“.

Разбира се, обостря се онзи наратив, който хули **враговете на Русия**. Само че тук няма големи съдържателни иновации – нито в сюжетите на този разказ, нито в речника, на който той бива разказван. Тук нараства агресивността на тона, както и, както ще покажем, тук най-рязко скача броят на публикациите. Както вече отбелязахме, този разказ до голяма степен поглъща наратива за **глобалния хегемон-кукловод**, за когото вече не може да се говори по-меко като за противник, защото той непосредствено е **враг**.

И накрая: ако има наистина драстична промяна в употребата на руските пропагандни наративи, тя е в следното: **вече официалните говорители на Кремъл – Путин, Лавров, Песков, Захарова, Митрофанова и пр. – буквално повтарят пропагандните опорни точки със съответния им пропаганден речник**. Това не бе така преди пет години: тогава руските официални лица говореха все още на дипломатически по-неутрален език, а оставяха провеждането на пропагандата на други медии и говорители. Сега вече цялата руска държава е рупор на пропагандните клишета. Може би все още се пази някаква разлика между пропаганда за вътрешна и за външна употреба, макар тази разлика все повече да изтънява: все пак в своите медии в европейските държави руснаците още не са направили симулация как поразяват Берлин, Париж и Лондон с ядрено оръжие, каквато симулация излъчи руската държавна телевизия¹³.

Със сигурност сливането на руската пропаганда с официалната руска политика има последствия – като това, че дипломатическият диалог с руската държава вероятно става все по-труден, направо невъзможен. За нашето изследване обаче последствията, които регистрираме, са други: 1. Поради това, че руските официални говорители повтарят буквално опорките, потенциалният обхват на пропагандата се разширява – дори и **нормалните и плуралистични медии са принудени да повтарят същите опорки**, доколкото са длъжни да цитират

¹² <https://www.currenttime.tv/a/31832703.html>

¹³ <https://www.dw.com/bg/%D1%80%D1%83%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B8%D1%8F-%D1%81%D0%B8%D0%BC%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D1%81-%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BD%D0%B8-%D0%BE%D1%80%D1%8A%D0%B6%D0%B8%D1%8F-%D0%BE%D1%82-%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4/a-61689340>

споменатите официални говорители. Обхватът на руската пропаганда обаче се свива по друга причина: 2. Макар броят на пропагандните материали да нараства като количество – особено след началото на войната, – това става чрез предимно чрез директни преводи от руски език и чрез анонимно калкиране на руски материали. Всъщност **намалява броят на българските говорители и на авторските материали в пропагандния поток**. Вероятно е така, защото, веднъж, по-малко са парите, които руснаците директно могат да инвестират на българска сцена. И втори път, съвсем видимо, защото от повтарянето на тези опорки се оттеглят много хора, които не са съгласни с Путиновата война и искат да се разграничат от нея. Това са хора, които до вчера често безкритично са повтаряли някои от клишираните критики на Запада, но днес пак те – най-вече левите в България – се опитват да се отдръпнат от руската пропаганда, която им бе откраднала езика.

Всъщност при своето навлизане в България през 2013-2014 г. руската пропаганда бе мощна струя, която обаче се преливаше в един по-широк поток на национал-популистка пропаганда, използвана от различни актьори за различни тактически и стратегически цели. С шока от началото на войната срещу Украйна обаче като че общата национал-популистка реторика бе приглушена, за да изпъкне явната и директна руска пропаганда в българските медии¹⁴. Картината – поне временно – се оголи.

2. Количествено измерване на разпространението на наративите в медиите онлайн (2013 - 2022 г.)

Предлагаме количествено измерване на разпространението на отделните (суб)нарлативи на руската и проруска пропаганда в българските медии онлайн (без социалните мрежи) за десетгодишен период. За настоящата 2022 г. измерванията са ограничени единствено до първите месеци на годината: до 17 април включително. Далечната 2013 г. е взета за отправна точка, защото, както сме показали, тогава започва масовото тиражиране на пропагандните клишета в българските медии.

Данните за периода 2013-2017 г. са взети от първия и втория доклад на изследването „Антидемократичната пропаганда в България“ на ФХСИ¹⁵. Данните за следващите почти пет години – до 17 април 2022 г. – са агрегирани сега по същата методика и със същата автоматизирана система за медиен мониторинг (SENSIKA)¹⁶.

¹⁴ В момента поради това, че български политици като Румен Радев, Корнелия Нинова, Стефан Янев и др. наново популистски подемат част от руските опорки, вероятно картината се променя и национал-популистката и руската пропаганда се смесват наново. Нашите измервания обаче са с обхват до 17 април 2022 г.

¹⁵ <https://hssfoundation.org/%d0%b0%d0%bd%d1%82%d0%b8-%d0%bb%d0%b8%d0%b1%d0%b5%d1%80%d0%bb%d0%b0%d0%bd%d0%b8-%d0%b4%d0%b8%d1%81%d0%ba%d1%83%d1%80%d1%81%d0%b8-%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%bd/>

¹⁶ <https://sensika.com/>

За онези, които не помнят предните ни изследвания, припомням: SENSIKA е софтуерно решение за медиен мониторинг, съчетаващо възможностите на SaaS платформа с експертизата на висококвалифициран екип от програмисти, специалисти в областта на изкуствения интелект и медийни анализатори. Платформата позволява анализ на информация в реално време на над 160 езика, SENSIKA придобива и индексира съдържание от множество онлайн източници, социални мрежи и редица източници в традиционните медии – само на български език това са над 8000 сайта и блога (без данни от социалните мрежи и традиционните медии). Системата позволява търсене по ключови думи, след ограничаване на терена (на корпуса от текстове, в които се търси), чрез времеви период и чрез различни филтри.

За нашите измервания филтрирани са всички други езици, различни от българския, както и социалните медии. Измерванията са направени на база цяла календарна година, от 1 януари до 31 декември, за всяка от годините от 2017 до 2021 г., и само за периода 1 януари – 17 април за 2022 г.

SENSIKA показва броя статии, които съдържат зададените при търсенето ключови думи, како и дава директен достъп до съдържанието им. Тя позволява и различни автоматизирани честотни обработки: измерва какви са натрупванията на статии по дни, по месеци, по източници и пр. Ето данните по години:

1. Таблица: Брой публикации по години, съдържащи ключовите думи на различните пропагандни (суб)наративи. Период: 01.01.2013 – 17.04.2022 г.

	Нарасналата политическа и духовна мощ на Русия	Враговете на Русия	Мощта на руското оръжие	Санкциите против Русия	Крим и Украйна	Залезът на Европа	Продажните български елити	САЩ и НАТО като световен хегемон-кукловод	Само нови ключови думи
2013	44	54	22	2	56	109	494	69	-
2014	365	7,387	219	1,141	3,983	359	3,114	999	-
2015	2,448	7,814	929	2,666	5,814	1,141	8,094	2,683	-
2016	1,326	7,511	745	4,005	6,109	1,841	11,394	2,361	-
2017	1,943	6,049	1,076	4,217	3,983	887	16,703	2,778	-
2018	1,952	11,859	2,876	3,050	4,816	1,151	14,666	2,824	5,816
2019	1,481	6,424	3,382	1,976	3,782	700	10,649	2,333	5,599
2020	2,241	5,959	2,677	1,006	2,892	534	12,437	1,968	4,206
2021	1,532	8,579	3,511	1,223	4,675	636	15,000	3,731	6,616
2022 (до 17.04)	2,172	15,262	4,080	1,949	24,554	289	4,716	3,986	27,087

Измерванията са направени като са използвани семантичните гнезда (списъци с ключови думи), които бяха създадени от екипа на изследването „Антидемократичната пропаганда в България“¹⁷ през 2017 г. Разбира се, речникът, на който се разказват пропагандните опорки, се променя с времето: някои специфични думи и изрази изпадат от употреба, докато нови биват измисляни и добавяни към репертоара. Думите, които отпадат, не изкривяват пряко измерванията: от един момент нататък SENSIKA просто не регистрира статии, които ги съдържат. Ако обаче не се освежават твърде дълго семантичните гнезда с нововъзникващи думи и изрази, при големи периоди има възможност да се получи илюзорен ефект, че пропагандата намалява – докато в същото време тя реално цъфти, но с нови изразни средства.

Затова преди да стартираме измерванията наново, чрез семантичен анализ изолирахме нови ключови думи и изрази, които просто добавихме към семантичните гнезда от 2017 г.

Ето ги и тях:

Добавени нови ключови думи:

1. **Нарасналата политическа и духовна мощ на Русия:** „руски свят“;
2. **Враговете на Русия:** „анти-Русия“, „антируски“, „нападение срещу Русия“, „репресиите срещу рускоговорящите“, „етническо биооръжие“, „Русия в ъгъла“, „руската специална операция“, „да удари Русия“, „таран срещу Русия“, „срещу руския свят“, „коалиция срещу Русия“, „организиран изкуствен дефолт“, „дерусифициране“;
3. **Мощта на руското оръжие:** „високоточни“, „високоточкови“, „руска триада“, „хиперзвукови“;
4. **Крим и Украйна:** „украински националисти“, „Луганската народна република“, „Донецката народна република“, „освободените територии“, „денацификация“, „демилитаризация“, „смяната на властта в Киев“, „украински нацистки престъпници“, „превратът в Киев“, „престъпният режим в Киев“, „нацистският режим в Киев“, „националистическият режим в Киев“, „украински неонацисти“, „украинските националистически батальони“.
5. **Санкциите против Русия:** БЕЗ ПРОМЯНА!
6. **Залезът на Европа:** „протекторатът Европа“, „пост-Запад“;

¹⁷ Екипът, методологията и конкретните семантични гнезда могат да бъдат видени в доклада от 2017 г.: https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2020/02/REPORT_PART1_BGN.pdf

7. **Продажните български елити:** „джендъри“, „коментарият“, „пискливи либерали“
8. **САЩ и НАТО като световен хегемон-кукловод:** „колективният Запад“, „протекторат на САЩ“, „протекторат на Съединените щати“

Веднага трябва да се посочат два ефекта от включването на новите ключови думи, които видимо се отразяват на измерванията:

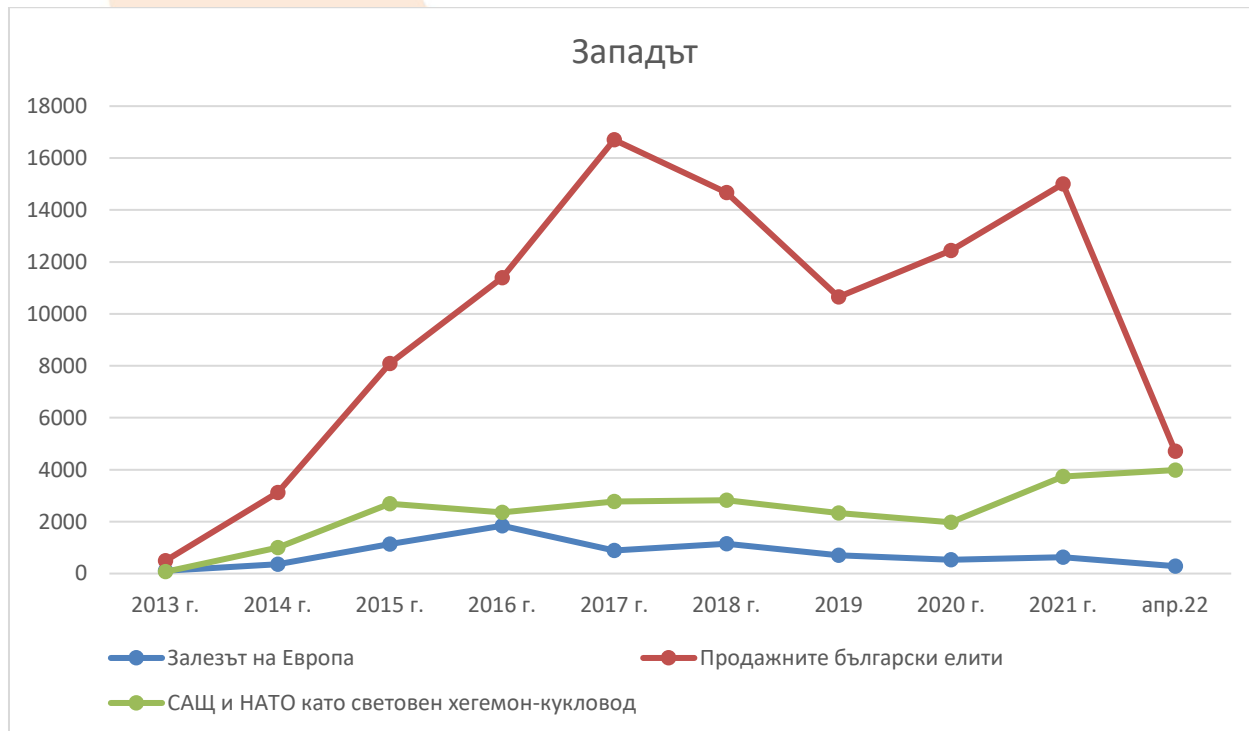
1. Увеличаването на броя на ключовите думи на търсенията автоматично води до увеличаване на броя на регистрираните статии, които ги съдържат. При всички наративи съответно имаме по-голям или по-малък механичен скок от 2017 г., когато измерването е правено със старото семантично гнездо, към 2018 г., която е първата година, измерена след освежаването му. Едно контролно измерване за това колко статии биват регистрирани с всички нови думи (само с тях) – в последната колона на таблицата, - дава представа какъв е делът на механичния скок, дължащ се на освежаването на методиката, в предните колони.
2. Вижда се, че колкото повече ключови думи биват добавени към някое отделно семантично гнездо, толкова повече се увеличава броят на статиите, които биват регистрирани с него. Тук няма изкривяване на картината: допускаме, че колкото по-интензивно бива употребяван един пропаганден наратив, толкова повече се инвестира в иновации на неговия речник – съответно и повече специфични думи сме открили. От данните се вижда, че новите думи и изрази, с които се хулят „враговете на Русия“, са били включени в употреба още през 2018 г., докато епитетите, с които бива охулвана специално „нацистка“ Украйна, имат своя абсолютен пик в първите месеци на тази година.

А ето и визуализации на резултатите:

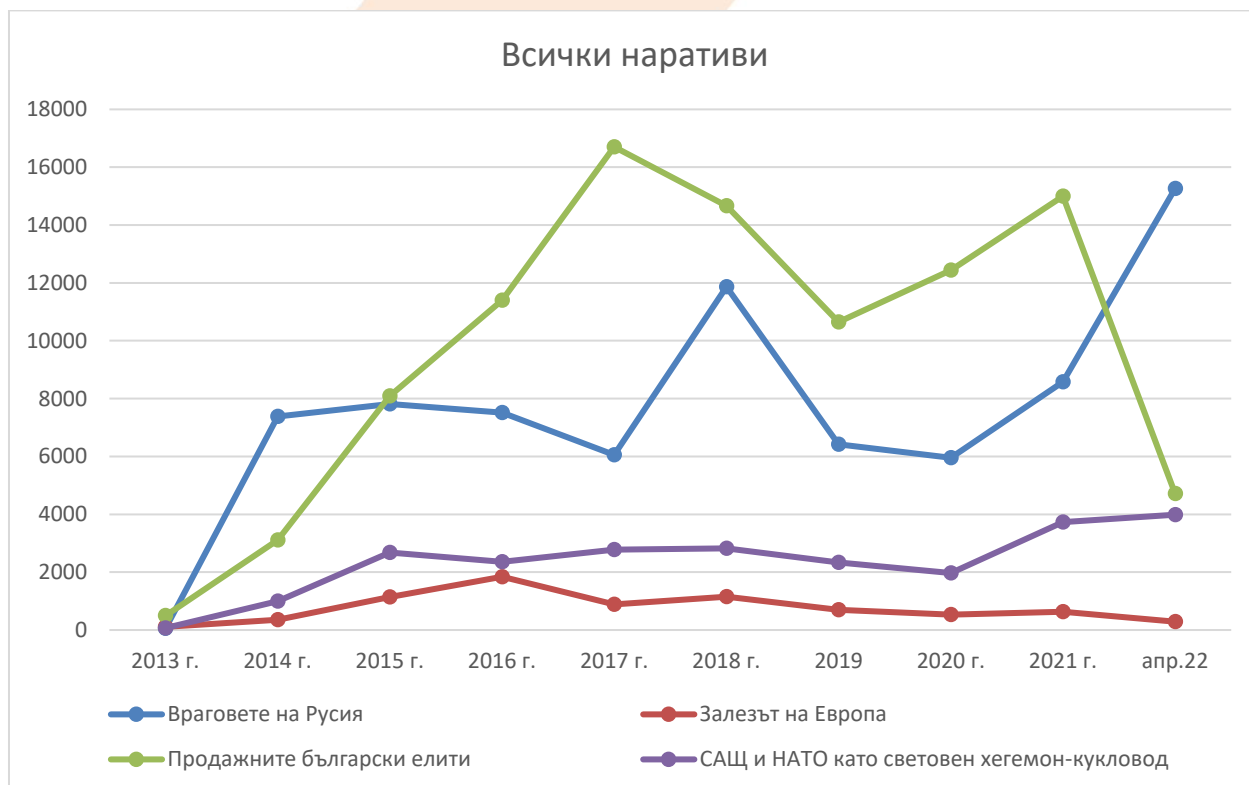
Графика 1. Руските наративи (2013-2022 г.)

Графика 2: Наративите за Запада

Графика 3: Сравнителна

Веднага трябва да посочим една визуална илюзия, дължаща се на начина на агрегиране на данните и особено отчетлива в графичните им изображения. Има отчетлива диспропорция между времевия интервал, в който е направено измерването за 2022 г. (01.01 – 14.04), и всички предишни години, които са обхванати нацяло. Въпреки това при всички руски наративи и при „САЩ/НАТО като световен хегемон-кукловод“ за първите три месеца и половина на тази година – непосредствено преди и след войната срещу Украйна – са натрупани повече пропагандни публикации, отколкото за цялата предходна година. Най-впечатляващ, макар и лесно обясним с войната, е ръстът на пропагандното хулене на „враговете на Русия“: почти два пъти повече публикации по тази тема само в първите месеци на годината спрямо цялата минала . Само при два от наративите – „Залезът на Европа“ и „Продажните български елити“ – публикациите са по-малко спрямо цялата 2021 г., което създава илюзия за спад. Без да можем със сигурност да екстраполираме каква ще е пропагандната активност до края на тази година, все пак е обосновано да предположим, че при продължаване на войната и при липса на други резки промени в обстановката, употребите дори и на тези наративи ще надхвърлят миналогодишните. А „враговете на Русия“, ако се запази сходно със сегашното темпо, ще надхвърлят миналогодишното си разпространение десетки пъти.

Впрочем как се повишава пропагандната активност през тази година може да се покаже с друга графика, която показва честотата на употреба само на новите ключови думи, но не на годишна, а на дневна база:

Графика 4: Брой пропагандни публикации на ден, съдържащи новите ключови думи (01.01 – 17.04.2022 г.)

Отчетливите пикове са 22 февруари, когато Путин обявява независимостта на ДНР и ЛНР (1784 публикации за деня), и 24 февруари, когато руснаците нахлуват в Украйна (1262 публикации). По-подробен анализ на тези натрупвания, включително чрез анализ на съдържанието на статиите, тепърва ще бъде направен.

Едно просто допълнително измерване обаче дава и числово потвърждение на онова, което се вижда с просто око на графиката. Ако изключим пиковите дни около обявяването на войната и вземем равен 30-дневен период на „нормална“ предвоенна пропаганда и същия период на „нормална“ следвоенна пропаганда, SENSIKA със същите ключови думи регистрира 1,183 публикации за периода 05.01-03.02.2022 г. и съответно 11,909 публикации за периода 01.03-30.03.2022 г.

Това значи, че руската пропаганда в българските онлайн сайтове е имала средна публикационна активност от 39 статии на ден преди войната и съответно е вдигнала публикационната си активност на 397 статии средно на ден след това.

Руската пропаганда в България е скочила десет пъти след войната в Украйна.